

nadai *International Development Research Centre* (Nemzetközi Fejlesztéskutatói Központ) jelentkezését a szövetség közgyűlése a helsinki konferencián tűzi napirendre.

Alekszandr Ivanovics Mihajlov (1905–1988)

Súlyos veszteség érte a szövetséget: 83 éves korában elhunyt *Mihajlov* professzor, a moszkvai VINITI igazgatója, a FID alelnöke. *Mihajlov* professzor 1958-tól különböző területeken dolgozott a FID-ben az információtudomány elméletének és gyakorlatának fejlesztése érdekében. Kiemelkedő sze-

repet játszott a szakterület nemzetközi kapcsolatainak kibővítése, a kelet–nyugati tudományos együttműködés ösztönzése, erősítése terén. Tevékenységét mind a Szovjetunióban, mind nemzetközi szakmai körökben elismerték, 1985-ben a FID tiszteletbeli tagjává választották. *Mihajlov* professzor halálakor nem csupán alelnöki funkciót töltött be, de ő volt a szövetség tudományos folyóirata, az *International Forum on Information and Documentation* (FID) főszerkesztője, valamint a FID *Információelméleti Bizottságának* (FID/RI) elnöke is.

Összeállította: Hegedüs Péter

Az online ipar 1987-ben

Az online ipar 1987-es fejlődésére megint elsősorban a mennyiségi változások jellemzőek: új adatbázisok és kapuszolgálatok létesültek, adatbázisokat átcsoportosítottak, néhánynak a létezése megszűnt. Az új adatbázisok elsősorban az üzleti szférában jöttek létre. Sokkal több publikáció jelent meg teljes szövegű adatbázisként, mint eddig, gyakoribbá vált az adatbázisok aktualizálása, hogy az üzleti életben végbement változásokat minél gyorsabban, pontosabban lehessen nyomon követni.

A tudományos és műszaki információs ipar Európában – 1987-es áttekintés

Adatátvitel

Az EUSIDIC felmérése szerint az európai adathálózatokban a hívások megküldésének aránya 29%-ra csökkent (1987. január) az 1986-os 30,7%-ról. A kapcsolási hibák nagyobb része a hálózat vagy a helyi csomópontok hibájára vezethető vissza, kevesebb a szolgáltatóközpont meghibásodása vagy a használók tévedése.

A szolgáltatóközpontok (hostok) összekapcsolása egymással lassabban megy a vártnál. Az InfoLine és az ESA–IRS közötti kapuszolgálat 1987-ben nyit meg, vagyis ettől kezdve az InfoLine felhasználók online használhatják az ESA–IRS adatbázisait saját jelszavukkal és fordítva. (Az InfoLine jelszóval rendelkező magyar felhasználók továbbra is ki vannak zárva az ESA–IRS-ből, tehát a kapuszolgálat a mi szemszögünkben nem létezik. - A ref.)

A Datasolve nevű brit szolgáltatóközpont ugyancsak megnyitotta kapuszolgálatát a svéd Data Arkival. Utóbbi a svájci Data-Starral is kapuszolgálati kapcsolatba lépett, ezek a kapuszolgálatok azonban egyelőre egyirányúak.

Az NSZK-beli DIMDI és a luxemburgi székelyű, de az EGK által üzemeltetett ECHO közötti kapuszolgálat keretében a DIMDI-n keresztül is elérhetőek az ECHO többnyire ingyenes adatbázisai. Mindkét host az európai közös parancsnyelvet, a Common Command Language-et használja.

Újdonságok a szolgáltatóközpontoknál

Az ESA–IRS parancsnyelvében 1987 szeptemberében vezették be a Cluster Searching elnevezésű keresési lehetőséget. Ezzel maximum 8 adatbázisban lehet egy időben, egyetlen kiadott paranccsal online keresést végezni. Ez az első európai host, amely ezt a lehetőséget kínálja. (A DIALOG rendszerben is tavaly vezették be a hasonló szolgáltatást nyújtó OneSearch nevű lehetőséget. – A ref.) A Cluster Searching az ESA–IRS-szel kapuszolgálatban működő InfoLine adatbázisaira az eltérő szoftver miatt nem használható. A Cluster Searching ára 75 £/óra, függetlenül az együtt keresett adatbázisok számától és kapcsolódási óradijától. Az offline kinyomtatott vagy online megjelenített találatok ára az illető adatbázis(ok) találati árával azonos, hozzáadódik a keresés óradijához.

Az egyes szolgáltatóközpontok adatbázis-kínálata is szépen gyarapodott. Közülük kiemelhető a *Data-*

solve, a *Data-Star*, az *InfoLine* és az *STN International host*. Az *STN* immár 48 adatbázist forgalmaz, köztük az olajipari szabadalmakat, ill. szakirodalmat feldolgozó *APIPAT*, ill. *APILIT* adatbázist, a *Bio-mass* a *Materials Business File* nevű adatbázist (az iparban használatos alapanyagok kereskedelmi információi) és másokat. A *Data-Star*-nál kereshető új adatbázisok közül kiemelhető az *European Directory of Agricultural Products* (mezőgazdasági termékek útmutatója), a *Pharmaceutical Industry News* (gyógyszeripari hírek), a *Chemical Trade and Production Statistics of Chemicals* (vegyipari kereskedelem és vegyszerek termelési statisztikái), a *FORS* (bűnügyi tudományok) és mások. Az *InfoLine* újdonságai közé tartozik az építőipari *ICONDA*, az *Acompline* (várostervezés), a *Chinapat* (kínai szabadalmak) stb.

Az *STN* a *TITUSE* adatbázist, az ismert textilipari felhasználói szolgáltatás angol nyelvű változatát kínálja, pedig eredetileg francia adatbázis-készítőtől származik. Ugyancsak az *STN*-nél férhető hozzá a *JICSTE*, a nagy japán műszaki és tudományos adatbázis angol nyelven, amely 1985-től kezdve 425 000 rekordot tartalmaz japán folyóiratokból.

A francia Télésystèmes Questel központ valamennyi adatbázisát új számítógépre vitte át, ettől kezdve mindegyik ugyanazzal a szoftverrel kereshető. 1987 áprilisában kísérletet kezdtek az új Markush DARC szoftver és a Markush szerkezeti adatbázis üzemzerű kipróbálására. A kémiai szerkezeteket Markush-reprezentációjukban tárolják, ez a kódolási forma sokféle vegyület újszerű indexelését és egyszerűbb visszakeresését teszi lehetővé.

Összefoglalásként kimondhatjuk, hogy a tudományos és műszaki célú online szolgáltatások számának tükrében az európai online ipar virágzását tapasztalhattuk 1987-ben is. Sok új adatbázist kaptunk, és csak kevésről kellett lemondanunk. Az ipar kulcskérdései közé tartozik a CD-ROM termékekkel való versengés, a végfelhasználók megnyerése és oktatása. Úgy látszik, hogy a letöltés kérdése nem merül fel olyan élesen, mint a korábbi években. (Az ebben a fejezetben említett online szolgáltatóközpontok közül az *ESA-IRS* és a *Datasolve* nem érhető el jelenleg Magyarországról, a többi igen. Az itt felsorolt és a többi új adatbázis vagy új szolgáltatás nagy részéről a *TMT Online* hírek rovata folyamatosan beszámolt. — A ref.)

Az üzleti online információkeresés Európában — 1987-es áttekintés

Adatbázisok, szolgáltatóközpontok újdonságai

A *BIS Infomat* adatbázis 1987-ben jelentősen

megújulva lépett a piacra, a *Dialog*, a *Data-Star*, a *BT Hotline*, az *InfoLine* és az *MDC host* adatbázis-választékában. Elsősorban európai piaci, gazdasági adatokat tartalmaz, menürendszerű szoftverrel kereshető.

Az angol *Financial Times Business Information (FTBI)* adatbázis-készítő szervezet számos értékes üzleti-gazdasági adatbázist kínál. Ilyen a teljes szövegű *McCarthy Online*, amely vállalati, pénzügyi híreket tartalmaz különböző hírlapokból, folyóiratokból. A *Finstat* adatbázis az Egyesült Királyság különböző termékeinek, árindexeinek, részvényeinek, beruházási értékeinek stb. napi árfolyamait, ill. értékét közli. Az *FTBI* készít néhány egyéb teljes szövegű adatbázist, köztük a *Financial Times Full Text* és a *Financial Times Business Reports* adatbázisokat, a híres gazdasági napilap és különféle hírleveleinek (newsletters) elektronikus, online kereshető változatát.

A *Data-Star* hostnál első ízben lehet az *European Chemical News* nevű vegyipari gazdasági hírmagazin teljes szövegét online keresni, még hozzá mielőtt a heti nyomtatott kiadás napvilágot lát. A *Data-Star* egy másik teljes szövegű adatbázis-újdonsága a *Frost and Sullivan's Political Risk Services*, amely 18 hónapos és 5 éves politikai, gazdasági kockázati előrejelzéseket szolgáltat 85 országra, átlagban 50 oldal terjedelemben.

Az egyesült Pergamon Orbit *InfoLine* szolgáltató valamennyi szabadalmi és műszaki adatbázisát az amerikai Orbit rendszerbe csoportosítja, az üzleti adatbázisok az *InfoLine*-nál, a brit központban maradnak. (Erről is több hír jelent meg lapunk *Online* hírek rovatában. — A ref.) Azt ígérik, hogy 1988-ban megnyitják a két központ közötti kapuszolgálatot, de a kétféle parancsnyelv automatikus egymásba fordítása egyelőre elmarad. Ez azt jelenti, hogy a közös jelszó tulajdonosainak az amerikai központhoz került adatbázisokat az Orbit parancsnyelven, a többit az *InfoLine* parancsnyelven kell keresni. Az ismert gumi- és műanyagipari adatbázis, a *RAPRA* is az Orbithoz került, tehát egyelőre az európai felhasználóknak kell a kereséshez több adatátviteli díjat fizetni.

A *Kompass UK*, 110 000 brit vállalat adatbázisa, a *Dialog* hostnál kereshető. Itt a termékneveket öt nyelven lehet keresni.

A *Jordans Shareholder Service* adatbázis azoknak a részvényeseknek az adatait tartalmazza, akik valamely brit részvénytársaság részvényeinek legalább 0,15%-át birtokolják. A *University of London* adatbázis 11 londoni egyetemi könyvtár 10 évre visszamenő katalógusaiban engedi meg az online keresést. Fontos brit üzleti-vállalati információkat tartalmaz a három ICC adatbázis, a *Financial Datasheets* (a Citibank pénzügyi szolgálata), a teljes szövegű *Stock-*

broker Research (a két utóbbi részletes piacelemzéseket tartalmaz). Ide tartozik az ugyancsak az európai InfoLine központban elérhető *Dun's Marketing* adatbázis, amely 200 000 nagy-britanniai vállalatról tartalmaz adatokat.

Az amerikai üzleti adatbázisok 1987. évi újdonságai

A VU/TEXT szolgáltatóközpont 32 regionális üzleti sajtótermék teljes szövegét tette online kereshetővé és kiirathatóvá. A DataTimes központ ennél is többet, 45 újságot, magazint, hírlevelet tett online elérhetővé 1987 végén. Mind a VU/TEXT, mind a DataTimes globális keresést vezetett be sajtóadatbázisaira. Ez azt jelenti, mint a már említett Cluster Searching és OneSearch esetében, hogy az újdonságokat egyszerre lehet kikeresni valamennyi adatbázisból, tehát nem kell külön-külön mindegyikben elvégezni a keresést.

A Dow Jones hostnál is elérhető a *Dun & Bradstreet's Financial Records*, teljes szövegű pénzügyi beszámolókat tartalmazó adatbázisa, mégpedig olcsóbban, mint a Dialognál.

A BRS szolgáltatóközpont is bővíti üzleti adatbázisainak választékát. Újra átvevett adatbázisok a *FINIS*, a *BioBusiness* és az *INVESTEXT*. A BRS új adatbázisokat is bevezetett, *Investors Daily*, *Federal Applied Technology Database* és *Federal Small Business Assistance* néven.

1987-ben a Dialog szolgáltatóközpontban vezették be a legtöbb új üzleti adatbázist. Köztük van pl. az *M & A Filings* (Mergers and Acquisitions): a tőzsdei tanácsnál (SEC) jegyzett vállalatgyűlések és beolvadások dokumentumainak adatbázisa, az *Insider Trading Monitor*: vállalatok belső részvényügyleteinek adatbázisa és a *Tax Notes Today*: amerikai adóügyi információkat tartalmazó adatbázis. A Dialog rendszer számos nemzetközi üzleti adatbázissal is bővült, pl. a már említett *Kompass UK*-val, a jól ismert *Predicasts PROMT* japán forrásanyagokkal, a *Hoppenstedt German Company Directory* adatbázissal (NSZK-beli vállalatok útmutatója) és a már ugyancsak említett *BIS Infomat World Business* adatbázissal.

A NEXIS szolgáltatóközpontnál a szovjet hírgyűjtemény adatbázisát, a *TASS*-t vezették be. Ugyancsak itt található az új *Universal News Service*, egy brit hírgyűjtemény adatbázisa.

Számos USA-n kívüli szolgáltatóközpont nyitotta meg 1987-ben USA-beli irodáját, pl. a svájci DataStar és a brit Finsbury Data Services. Fordítva is volt forgalom, pl. az *USA Today*, egy tipikusan amerikai napilap-adatbázis a francia Minitel szolgáltatón keresztül érhető el az európai olvasók számára.

Az USA-ban 1987-ben új kapuszoftverek is megjelentek, pl. a DataTimes és a Dow Jones szolgáltatóközpont között. Ez valódi kapuszoftverként működik, ugyanis a keresőnyelveket is lefordították egymásba, tehát mindegy, hogy melyik keresőszoftverrel használják mindkét host adatbázisait.

Az 1987. év krónikája néhány üzleti adatbázis kiadását is tartalmazza. A Dialog központ törölte adatbázisainak sorából a három ár-, bér- és munkaügyi statisztikai adatbázist, a *Consumer Price Index*-et, a *Producer Price Index*-et (fogyasztói, ill. termelői árindexek) és az *Employment and Earnings*-et (foglalkoztatottság és keresetek); ennek oka a kódok és a lefedett források megváltoztatása volt. Ugyancsak eltűnt néhány hirdetés-adatbázis, pl. az *Advertised Computer Technology* és az *Adtrack*. Az *American Banker* adatbázist visszavonták a BRS-től, de megjelent a Dialognál.

(Az ebben a fejezetben említett szolgáltatóközpontok közül a magyar felhasználóknak a Dialoghoz és a BRS-hez van hozzáférésük, persze az európai-amerikai Pergamon Orbit InfoLine-on kívül. – A ref.)

Számos új CD-ROM (optikai lemezen tárolt, csak kiolvasható) adatbázis forgalomba hozatalát is bejelentették. Az ismertebb újdonságok mellett meg kell említeni pl. a Datext cég három új termékét, a *CD/Banking*, a *CD/Private+* és a *CD/International* adatbázist, amelyek bankügyletek, ill. 90 ezer amerikai magántársaság, ill. 4000 vezető nemzetközi vállalat adatait tartalmazzák CD-ROM lemezen. Egy másik példa: a *Disclosure Spectrum* adatbázis CD-ROM-on tárolja a vállalati összeolvadások, bekebelezések információit.

Az 1988-as előrejelzések szerint egyre több adatbázis jelenik meg CD-ROM formában, ezek felfrissítése is egyre gyakoribb lesz. Az általános irányzat az USA-ban is az adatbázisok gyakoribb aktualizálása és a sűrűbb adatbevitel, hogy a felhasználók minél hamarabb juthassanak hozzá a friss információkhoz. A használók legfőbb óhaja ebben az évben is az egységesebb és egyszerűbb keresőrendszerek gyorsabb bevezetése.

/OJALA, M.: That was the year that was – 1987. = Online, 1988. jan. p. 55–58.

DEUNETTE, J.: The information industry in Europe – 1987. = Online, 1988. jan. p. 77–79.

DEUNETTE, J.: European Online Activity. = Online, 1988. márc. p. 111–113./

(Roboz Péter)